

EESTI LINNADE JA VALDADE LIIT
ASSOCIATION OF ESTONIAN CITIES AND MUNICIPALITIES

Maksupoliitika – regionaalne arengumootor

**Millised maksumuudatused on vajalikud
vaesemate piirkondade järele aitamiseks?**

XVII Omavalitsusfoorum 2018

Jüri Võigemast

ELVL tegevdirektor

Miks me seda teemat arutame?

- * Asjakohane oleks leida võimalusi, mis avaks arenguvõimalusi;**
- * mis toetaks kohalike avalike teenuste kvaliteedi parandamist?**
- * mis toetaks kohapealse elukvaliteedi paranemist, töökohtade loomist, ettevõtluse arengut?**

Millises protsessi etapis oleme

Milline on hetkeseis

Kohalike omavalitsuste tulubaas

Mis ettepanekud tegime haldusreformis

Millised on tegevussuunad

1. Kohalike omavalitsuste **tulubaas** (2018):

* üksikisiku tulumaks **11,86% 1 096** (*riiklik maks*)

* maamaks **58** (*riiklik maks*)

* **kohalikud maksud 17** (*kohalikud maksud*)

* **tulude ühtlustamise vahendid ehk tasandusfond 90** (*üldotstarbeline toetus*)

* jutt on milj eurodest

2. Muud riigieelarve vahendid kohalike omavalitsuste eelarvetele

- * **valdkondlikud (sihtotstarbelised) eraldised** (424 milj eurot: näiteks haridustoetus 314, kohalike teede hoiu toetus: 29 mln eurot, jms)
- * **projektipõhised toetused** (sh „katuserahad“)
- * **ühekordsed toetused** (n haldusreformiga seoses ühinemistoetused)

Kohalike omavalitsuste eelarved (2014-2022*)

KOV EELARVED	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*
TULUD KOKKU	1 531	1 598	1 679	1 822	2 052	2 153	2 217	2 303	2 381
- Tulumaks	788	853	910	983	1 096	1 182	1 249	1 312	1 377
- Maamaks	59	58	58	58	58	58	58	58	58
- Kohalikud maksud	12	13	14	16	17	18	19	19	20
- Tasandusfond	75	75	76	77	90	102	107	107	107
KULUD KOKKU	1 530	1 569	1 658	1 879	1 994	2 149	2 249	2 389	2 410

Kohalike omavalitsuste tulubaas (2008-2019*)

KOV TULUBAAS	2008	2009	2010	2011 ... 2014	2015	2016	2017	2018*	2019*
Tulumaks	734	634	584		853	910	983	1 096	1 182
Maamaks	48	48	51		58	58	58	58	58
Kohalikud maksud	11,8	9,5	14,2		13	14	16	17	18
Tasandus- fond	91	70	70		75	76	77	90	102

Kohalikud maksud (2008-2019*) milj eurot

Milj eurot	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 *	2019 *
Kohalikud maksud	11,8	9,5	14,2	25,5	10,0	10,9	12,3	13,2	14,3	15,8	17 1	18 1

☐ Prognosis

Kohalike maksude seadus (Vastu võetud 21.09.1994)

<https://www.riigiteataja.ee/akt/107062013005>

§ 5. Kohalike maksude loetelu

Kohalikud maksud on:

- _1) [kehtetu - [RT I 2002, 44, 284](#) - jõust. 01.07.2002] (*isikumaks*)
- _2) [kehtetu - [RT I 1999, 101, 903](#) - jõust. 01.01.2002]
- _3) [kehtetu - [RT I 2010, 72, 544](#) - jõust. 01.01.2012] (*paadimaks*)
- _4) [kehtetu - [RT I 2010, 72, 544](#) - jõust. 01.01.2012] (*müügitmaks*)
- _5) reklaamimaks;
- _6) teede ja tänavate sulgemise maks;
- _7) mootorsõidukimaks;
- _8) loomapidamismaks;
- _9) lõbustusmaks;
- _10) parkimistasu.
[[RT I 2002, 110, 654](#) - jõust. 01.02.2003]

Kohalikele omavalitsustele laekuv tulumaks %

KOV tulumaks	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 *
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tulumaks	11,9	11,4	11,4	11,4	11,4	11,57	11,6	11,6	11,6	11,6	11,86	11,93
												1

2018: 0,1% üksikisiku tulumaksu kaal = 9,24 milj eurot

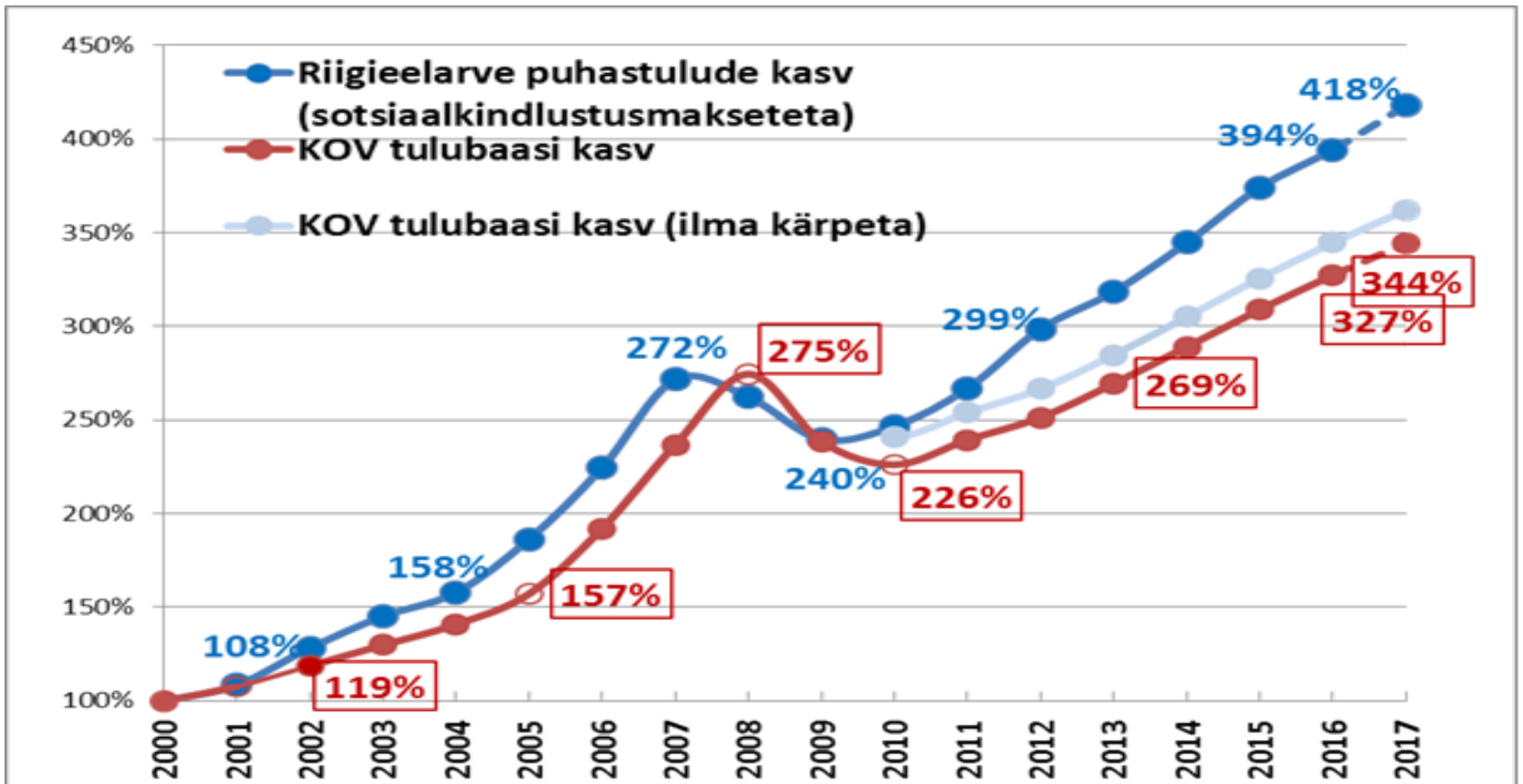
^[1] Sisaldab sotsiaaltoetuse- ja teenuse osutamise toetus ning jäätmehoolduse toetuse üleandmist tulumaksu kaudu 0,03 protsendipunkti

Kohalikele omavalitsustele laekuv tulumaks %

KOV EELARVED	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*
Tulumaks	788	853	910	983	1 096	1 182	1 249	1 312	1 377

Kohalike omavalitsuste eelarvetele laekuv tulumaksu kasvus peegeldub nii **majanduskasv** kui ka kohalike omavalitsuste **eelarvetele laekuva üksikisiku tulumaksu osa muutmine** (*suurendamine/vähendamine*)

Murdepunktid - riigieelarve puhastulude ja kohalike omavalitsuste tulubaasi muutus aastatel 2000 kuni 2017

Omavalitsusliidu seisukohtade kujunemine

**Liidu seisukohad, tegevussuunad ja tegevuskavad
kujunevad liidu liikmete seisukohtade ja ettepanekute
alusel.**

Haldusreformi seaduse eelnõu

ELL ettepanek 14.01.2016: Peame oluliseks ja teeme ettepaneku, et kohalike omavalitsuste tulubaasiga seonduv - **tulubaasi tugevdamise põhimõte ja vastav rahastamismudel** - ei oleks kirjas ainult haldusreformi kontseptsioonis, vaid oleks üks osa käesolevast haldusreformi seadusest.

Kohalike omavalitsuste tugevdamise rahastamismudel peaks olema vastu võetud koos haldusreformi seadusega.

lähtuvalt soovime näha haldusreformi seaduse eelnõu osana **konkreetseid ettepanekuid kohaliku omavalitsuse üksuste tulubaasi tugevdamiseks. Eeldame, et koos haldusterritoriaalse reformi läbiviimisega tõstetakse ka omavalitsustele eraldatavat tulumaksumäära ja reformi tulemusena tekivad senisest suutlikumad omavalitsused ning peaks vähenema ja kaduma vajadus tulude-kulude vahe ühtlustamiseks läbi tasandusfondi.**

Haldusreformi seaduse eelnõu

V Muu KOV tulubaasiga seonduv

Ettepanek. Täiendada kohalike maksude seadust täiendades kohalike maksude loetelu

Selgitus: Kohalike maksude osakaal omavalitsuste tuludest on madal, mis on osaliselt tingitud objektiivsetest asjaoludest (näiteks administreerimiskulud), kuid teisalt on valitsuse sekkumise tulemusena vähendatud kohalike omavalitsuste võimalusi (paadi- ja müügitaksu kaotamine). Uue maksuna saab välja tuua turismimaksu.

Eesti Linnade ja Valdade Liidu tegevussuunad 2018-2021

(Kinnitatud üldkoosoleku poolt Tallinnas 27.02.2018)

<http://www.ell.ee/juhtimine/alusdokumendid/elvl-tegevussuunad-2018-2021/>

EESMÄRGID

Omavalitsussüsteemi arengu osas;

Omavalitsuste ülesannete osas;

Rahvusvahelise koostöö osas;

TEGEVUSED

I Omavalitsuspoliitika

II Kohalike omavalitsuste finantsautonoomia tagamine

III Kohalike omavalitsuste õiguslik kaitse

IV Rahvusvaheline koostöö

V IKT arendamine, kohalike omavalitsuste

informeerituse tagamine, liidu tegevuse tutvustamine

TEGEVUSED

I Omavalitsuspoliitika

Liikmete ühishuvi on kohaliku omavalitsuse osakaalu, otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.

II Kohalike omavalitsuste finantsautonoomia tagamine

Omavalitsuste rahalised vahendid peavad olema vastavuses nende poolt täidetavate ülesannetega.

Saavutada koostöös sotsiaalsete partneritega, keskvalitsusega, ülikoolide, nii äri- kui avaliku sektori organisatsioonide ja ühingutega riigi majanduspoliitika raames kohalikele omavalitsustele piisavate rahaliste vahendite eraldamine, mida nad võivad oma volituste piires vabalt kasutada.

Selleks:

1. Leida keskvalitsusega konsensus põhimõttelistes arengusuundades ning saavutada kokkulepped, mis võimaldavad:

1.1. kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamist ja tugevdamist kohaliku elu paremaks korraldamiseks ja arenguks;

1.2. kohalike omavalitsuste finantsautonoomia tugevdamist, sealhulgas kohalike maksude kehtestamise õiguse laiendamist, riiklikest ettevõtlusmaksudest osa suunamist kohalikesse eelarvetesse, üksikisiku tulumaksu ning maamaksu kujundamist tegelikeks kohalikeks maksudeks;

1.3. muuta kohalike teede rahastamise arvestust selliseks, et see vastaks tegelikele vajadustele ja ühtlustuks riigiteede rahastamisega põhimõtetega;

2. Eelarveläbirääkimiste osas:

2.1. osaleda sarnaselt ministeeriumidega võrdväärse partnerina eelarveläbirääkimistel Valitsuskomisjoniga eesmärgiga tagada omavalitsusüksustele seadustega pandud ülesannete täitmiseks vajalik ning õiguslike regulatsioonide alusel kujunev piisav tulubaas;

2.2. taotleda, et riigi eelarvestrateegias kajastatakse kohalike omavalitsuste tulubaasiga seonduv informatsioon ja tuuakse välja ministeeriumide haldusalade raames riigieelarvest kohalikele eelarvetele suunatavate vahendite mahud, tagamaks omavalitsustele eelarvete keskpikal planeerimisel täiendav stabiilsus ja läbipaistvus;

2.3. taotleda, et keskpikal planeerimisel oleks arvestatud globaliseerumise, ökoloogilise tasakaalu säilitamises osalemise vajaduse, rahvastiku vananemise ja muude üldise mõjuga trendidega;

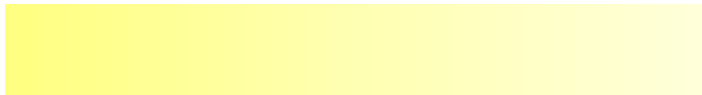
2.4. taotleda eelarveläbirääkimisi asjaomaste ministrite osalemisel ja üleriigilisele omavalitsusliidule ministeeriumidega võrdväärset kaasatust riigieelarve eelnõu koostamise protsessi;

2.5. lähtuda põhimõttest, et riigi poolt funktsioonide üleandmisel omavalitsusüksustele peavad omavalitsusüksuste tulubaasi üleantavad vahendid olema kooskõlas ülesannete täitmiseks tegelikult vajalike vahenditega, ning nõuda, et Vabariigi Valituse poolt ettevalmistatud õigusaktide eelnõud, millega omavalitsustele antakse uusi ülesandeid, peavad sisaldama nende ülesannete täitmise maksumuse analüüsi ning omavalitsustele vastavate summade eraldamise omavalitsusliiduga kooskõlastatud kavandamist nende õigusaktide jõustumisel;

2.6. hoida kontrolli all läbirääkimistel saavutatud kokkulepete täitmine.

Mis on käsil

Valitsuskomisjoni seisukoht:

Vabariigi Valitsuse kabineti 21. septembri 2017. a otsus on tõsta toetusfondis kohalike ülesannete täitmiseks antavad sihtotstarbelised toetused hiljemalt aastaks 2021 ümber kohalike omavalitsuste tulubaasi, jaotades vastavad vahendid tulumaksu ja tasandusfondi (üldotstarbelise toetuse) kaudu ja indekseerides seejuures tasandusfondi lisatavate vahendite kasvu.

**Vabariigi Valitsuse ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu
eelarveläbirääkimised riigi eelarvestrateegia 2018-
2021 ja 2019. aasta riigieelarve küsimustes**

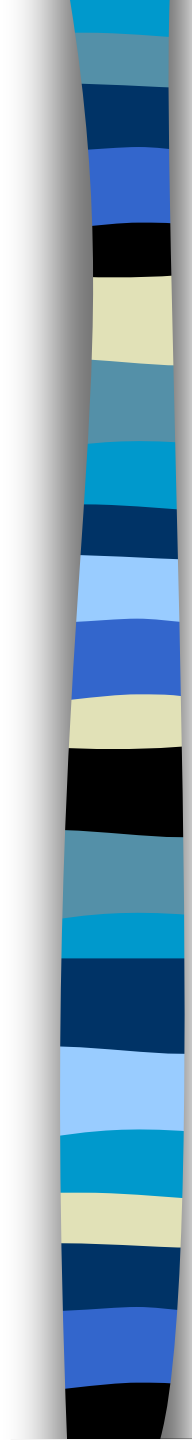
Eelarveläbirääkimised aastal 2018

- * Eelarveläbirääkimiste vaheprotokoll 09. aprill 2018;**
  - * Fiskaalse mõjuga ettepanekud 10. mai 2018**
  - * Muud ettepanekud 15. juuni 2018**
  - * Läbi räägiti ja ette valmistati eelarveläbirääkimiste lõpp-protokoll - septembri lõpp 2018.**
- Lõpp-protokoll on 2019. aasta riigieelarve eelnõu lisa, mis on esitatud Riigikogule koos 2019 aasta riigieelarve eelnõuga**

Kohalike omavalitsuste põhinäitajad.

(E/A läbirääkimiste lõpp-protokoll **september 2018**)

KOV EELARVED	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*
TULUD KOKKU	1 531	1 598	1 679	1 822	2 052	2 153	2 217	2 303	2 381
- Tulumaks	788	853	910	983	1 096	1 182	1 249	1 312	1 377
- Maamaks	59	58	58	58	58	58	58	58	58
- Kohalikud maksud	12	13	14	16	17	18	19	19	20
- Tasandusfond	75	75	76	77	90	102	107	107	107
KULUD KOKKU	1 530	1 569	1 658	1 879	1 994	2 149	2 249	2 389	2 410
KOV tasakaal	1	29	21	-57	58	4	-32	-85	-28
KOV sektor tasakaal	-2	56	36	-49	77	3	-38	-96	-42
Võlakoormus	714	665	668	731	698	683	721	812	847
Likviidne vara	141	-111	-100	168	192	182	187	194	200

Täna ja erilis kõigile !